

Kumpi on tärkeämpää, määrä vai laatu?

Koronan kotitestit tulevat

■ **Koronan kotitestit ovat rantautuneet Suomeen, ja myös ulkomaiset testit ovat napin painalluksen päässä verkkokaupoissa. Kannattaisiko niitä hankkia kotivaraksi vai käydä jatkossakin vain terveydenhuollon ammattilaisten testattavana?**

ANNI TURPEINEN

Saksassa ja Isossa-Britanniassa pika- ja kotitestit ovat osa koronaepidemian hallintastrategiaa. Saksa kustantaa kansalaisille ammattilaisen tekemän pikatestin kerran viikossa, jotta löydettäisiin oireettomat tartuttajat. Maaliskuussa kauppoihin tulivat myös edulliset kotitestit.

Britanniassa asukkaita kehoitetaan tekemään valtion kustantama kotitesti kahdesti viikossa. Strategiana on painottaa testien laadun sijaan määrää ja tavoitteena avata pikkuhiljaa yhteiskuntaa.

Pika- ja kotitesteinä käytettävien antigeenitestien herkkyys havaita virustartunta ei yllä terveydenhuollon pcr-testien tasolle. Ajatuksena on, että tiheään otetut pikatestit kuitenkin kertovat riittävällä tarkkuudella, voiko käydä kampaajalla, tavata ystäviä tai mennä muita tartuttamatta työpaikalle.

Suomessa kotitesteihin suhtaudutaan varauksellisemmin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL korostaa, ettei kotitesti korvaa terveydenhuollossa tehtävää testausta. Sen perusteella ei voi tehdä hoito- tai karanteenipäätöksiä. Kotitestien tulokset jäävät myös tartuntaketjujen jäljitysproseduurin ulkopuolelle.

Tällä haavaa kotitesteistä ei ole tulossa testausstrategian virallista osaa, jolloin niiden käyttö jää kuluttajan omaan harkintaan. Toisaalta päätöksiä

on mahdollista arvioida uudestaan.

Asiantuntijoilta löytyy näkökulmia puolesta ja vastaan.

”Jokainen positiivinen testitulostulos, joka saadaan kiinni, on hyväksi epidemian hillitsemiselle. Kaikki testaus edistää virustilanteen hallintaa, vaikka joitakin vääriä positiivisia tai negatiivisia ilmenisikin”, uskoo tuotekehitysjohdaja **Janne Koskinen** ArcDiasta.

Turkulainen diagnostiikkayhtiö on hiljattain kehittänyt toisen sukupolven antigeenipikatestin ammattilaiskäyttöön.

”Toisaalta julkisen terveydenhuollon pcr-testiin pääsee lyhyellä varoitusajalla ilmaiseksi, ja tuloskin tulee tavallisesti vuorokauden kuluessa”, huomauttaa Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen Fimean ylitarkastaja **Hanna Valo**.

Fimea ei ota kantaa siihen, ovatko koti- tai pikatestit järkevä etenemisstrategia koronan torjumisessa.

”Tehtävämme on valvoa, että markkinoilla on vain vaatimukset ja kriteerit täyttäviä testejä.”

Vaatimuksena selkeys ja helpokäyttöisyys

Koronapikatestejä pullahtelee markkinoille kiihtyvään tahtiin. Osa toimijoista kehittää ja valmistaa ammattilaisille tarkoitettuja pikatestejä, osa kotitestejä kuluttajille. Viranomaisten vinkkelistä näissä on vissi ero.

”Kotitestin on oltava niin helppokäyttöinen, että peruskuluttaja pystyy tekemään testin luotettavasti ilman monimutkaisia käsittelyvaiheita. Suurin osa markkinoille saatetuista pikatesteistä on tarkoitettu terveydenhuollon ammattilaisille”, Valo kertoo.

Kotitestin pakkauksessa pitää olla selkeä ohjeistus suomeksi ja ruotsiksi. Kuluttajan täytyy myös pystyä tarkistamaan, että testi on toiminut oikein.

”Testit on testattava maallikoilla, ja

tulosten on oltava vertailukelpoisia pcr-testin kanssa.”

Taudin varhaiseen toteamiseen tarkoitettuja antigeenitestejä löytyy jo Lidlin ja Prismojen hyllyiltä, joissa viiden testin paketti maksaa noin 30 euroa.

S-ryhmän valikoimaan on kesän mittaan tulossa myös vasta-ainetesti, joka antaa viitteitä siitä, onko ihminen mahdollisesti jo sairastanut koronataudin. Aptekeissa vasta-ainetestejä on myyty jo aiemmin.

”Kuluttajien on oleellista ymmärtää, millaisen testin ostaa ja mihin tarkoitukseen. Testataanko oireiden alettua, jolloin valitaan antigeenitesti, vai testataanko sitä, onko tauti jo sairastettu”, Valo korostaa ja uskoo, että lisää kotitestejä on tulossa.

”Euroopassa on tällä hetkellä kolme antigeenitestiä ja neljä vasta-ainetestiä, jotka puolueeton ilmoitettu laitos on hyväksynyt. Näiden Suomeen tuonnista odotetaan Fimeaan ilmoituksia lähiaikoina.”

Fimea varoittaa ulkomaisista verkkokaupoista, joissa kuluttajille saatetaan tarjota laadultaan kyseenalaisia ja kotikäyttöön soveltumattomia testejä.

Ammattilaistestiä ei saa tarjota kuluttajille

Koronatestit luokitellaan lääkinnällisiksi laitteiksi, joille ei tarvita samanlaista myyntilupahyväksyntää kuin lääkkeille.

Euroopassa on 15 riippumatonta laitosta, jotka käyvät läpi toimittajan suunnittelu- ja testausdokumentit ja myöntävät niiden perusteella todistuksen. Tällöin valmistaja voi kiinnittää laitteeseensa CE-merkin ja laatia vaatimusten täyttymisestä kertovan vakuutuksen.

Suomen markkinoille saapuvan testin tuonnista tehdään ilmoitus Fimealle. Valon mukaan menettely on lähinnä

Kotona tehtävä antigeenipikatesti antaa vastauksen 15–20 minuutissa. Tässä tapauksessa testitulos on positiivinen.

Adobe Stock

KAHDENLAISIA KOTITESTEJÄ

Antigeenitestit soveltuvat akuutin tartunnan toteamiseen ja toimivat parhaiten, kun oireiden alkamisesta on kulunut enintään viisi päivää.

Testitikkua pyöritetään nenän etuosan tai nenänielun limakalvoilla, jolloin tikkuun tarttuu viruksen proteiinia. Tikkuja ja sen sisältämää näytettä suspensoidaan puskuriliuokseen, josta tipautetaan raskaustestin tapaan tippa testiliuskalle.

”Neste kulkee kapillaarisesti liuskaa pitkin ja kohtaa paikan, johon on kiinnitetty koronavirusen vasta-aineita. Viruksen pinnan proteiinit ja vasta-aineet reagoivat keskenään ja tuottavat värireaktion, joka nähdään liuskalla viivana”, Fimean **Hanna Valo** selittää.

Vasta-ainetesteillä voidaan alustavasti arvioida, onko testattava sairastanut covid-19-taudin. IgG- ja IgM-vasta-aineet nousevat veressä havaittavalle tasolle, kun koronataartunnasta on kulunut yhdestä kolmeen viikkoa.

Pieni veritippa otetaan tavallisesti sormenpäältä, ja näytteestä määritetään vasta-aineet.

Molemmat testit perustuvat samaan tekniikkaan, immunokromatografiaan.

Lisää kotitesteistä: thl.fi > Kirjoita hakukenttään *koronaviruksen kotitestit*.

Lisää koronatesteistä: www.kemia-lehti.fi > Kirjoita hakukenttään *koronatesti*.

hallinnollinen mutta tärkeä.

”Tältä osin työmme on markkina- ja valvontaa, jotta varmistamme lääkinnällisten laitteiden turvallisuudesta ja luotettavuudesta.”

Valon mukaan väärennetyjä testejä ei ole toistaiseksi havaittu Suomessa, mutta tiedossa on toimijoita, jotka ovat yrittäneet kotitestimarkkinoille ammattilaiskäyttöön tarkoitettua testillä.

”Niihin tilanteisiin puutemme.”

Joskus toimijoilla ei ole riittävästi tietoa lainsäädännöstä tai siitä, että kotitesteillä on tiukemmat vaatimukset kuin ammattilaisesteillä.

”Ammattilaisestille voi hakea kotikäyttölupaa poikkeuslupan kautta. Toistaiseksi sen myöntämiselle ei ole nähty perusteita, koska markkinoilla on riittävästi vaatimukset täyttäviä kotitestejä.”

Tartuttavat yksilöt esiin antigeenitestillä

Antigeenitestit mittaavat sitä, kykeneekö testattava tartuttamaan toiset.

Kun testin tekee ammattilaisen sijaan maallikko, suurin epävarmuuskijä on käyttäjä itse. Jos virusta saadaan

tikkuun liian vähän, testi ei voi näyttää oikeaa tulosta.

Joskus antigeenitestin ja pcr-testin tulokset poikkeavat toisistaan luonnollisista syistä.

”Koska pcr on geenimonistustesti, sen antama tulos voi olla positiivinen vielä viikkoja altistuksen jälkeen, vaikka henkilö ei todellisuudessa enää tartuttaisi tautia”, Janne Koskinen kuvaili.

”Tästä koituu turhaa kustannustaakkaa yhteiskunnalle, kun ihmisiä pidetään karanteenissa tarpeettomasti.”

Koskisen mielestä antigeenipikatestit sopisivat hyvin työntekijöiden, matkustajien ja joukkotilaisuuksiin osallistuvien massatestaamiseen.

”Esimerkiksi ennen isoa konserttia voitaisiin testata jokainen osallistuja. Näin ihmiset voisivat kohdata toisensa turvallisemmin väkijoukoissa.”

”Kertyneen tutkimusnäytön mukaan koronatautuksessa tärkeintä ja vaikuttavinta on testauksen tiheys ja tulosaike. Herkkyys ei ole yhtä merkityksellistä.” □

Kirjoittaja on kemisti ja vapaa toimittaja.